

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΓ΄.- φύλ. 7 * ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 14 ΤΟΥ ΦΕΒΡΑΡΙΟΥ 1915 * ΑΡΙΘΜΟΣ 552

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- G. BRANDES. Για τὸν Ἴψεν καὶ τὴ ζωὴ του (συνέχεια).
ΓΟΥΣΤΑΒΟΣ ΓΚΕ-Ι-ΓΕΡΣΤΑΜ. Τὸ βιβλίον τοῦ μικροῦ ἀδερφοῦ (συνέχεια).
Ν. ΔΑΜΙΑΝΟΣ. Γαλήνη.
Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Ὁ θάνατος τοῦ πολεμιστῆ.
ΜΕΛΙΚΕΡΤΗΣ. Τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα (τέλος).
Μ. ΦΙΑΝΤΑΣ. Τελόστεια.
HEINE. Ἀπὸ «Τὸ βιβλίον τοῦ Le Grand».
HORVATH ENDRE. Βιβλιογραφία : Γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ.— Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.— ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗ

Ἐνα βόλι τὸν πέρασε
Τὸ φτωχὸ, ξεψυχάει
Μὲς στὰ χιόνια, σὰ σ' ὄνειρο
Σιγὰ παραμιλάει

Τῆς γυναίκας του τ' ὄνομα —
«Σὺ εἶσαι Μάρθα; ἡ πληγὴ μου...
Μὴν κλαῖς καὶ δὲ μὲ πόνεσε..
Ἄχ Μαρθούλα, παιδί μου .»

Κοιμήθη ἡ νύχτα ζύγωσε
Καὶ σὰ μάννα διπλώνει
Τὸ στρατιώτη σὲ σάβανο
ἀπὸ κάτασπρο χιόνι :

«Κοιμήσου, παλικάρι μου,
Θὰ κρύψω τὸ κορμί σου
Στὰ πούπουλα, μὴν ἔρθουνε
Καὶ σὲ βροῦνε. Κοιμήσου!

«Μὴ ρθοῦν καὶ σὲ ξυπνήσουνε
Μὴ σὲ βροῦνε καὶ γιάνεις
Καὶ μάθεις ποιὸς ἀγκάλιαξε
Τὴ Μάρθα — καὶ πεθάνεις...»

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΑΠΟ "ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ LE GRAND,,

Μὲς στὸ στήθος τοῦ ἱππότη δὲν εἶτανε πάρεξ νύχτα καὶ θάνατος. Τῆς συκοφαντίας οἱ μαχαριῆς τὸν εἶχανε καλὰ σημαδέψει καὶ καθὼς διάβαινε τὴν πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τοῦ φάνηκε πὼς ἡ καρδιά του ἤθελε νὰ σπάσῃ καὶ τὸ αἷμα νὰ τρέξῃ. Τὰ πόδια του κλονίζονταν ἀπὸ τὴν κούρσῃ — τὸ εἰδυτικὸ ἀγρίμι εἶταν ὅλη μέρα κυνηγημένο καὶ εἶτανε μιὰ ζεστὴ καλοκαιριάτικη μέρα — ὁ ἰδρώτας παρέχυνε τὸ μέτωπό του καὶ σὰν ἔβαλε τὸ πόδι στὴ γκόντολα, στέναξε βαθιά. Δίχως σκέψη καὶ συλλογισμὸ καθότουνε στὸ μαῦρο καμαρίνι τῆς γκόντολας, δίχως σκέψη καὶ συλλογισμὸ τὸν κουνούσε τὸ μαλακὸ κίμα καὶ τὸν ἔφερνε στὸ γνῶριμο δρόμο στὴ Μπρέντα — καὶ σὰν ἔβγῃκε στὸ γνῶριμο παλάτι μπροστά, ἄκουσε πὼς ἡ σινοῖρα Λάουρα εἶτανε στὸ περιβόλι.

Στεκότανε ἀκκουμισμένη στὸ ἄγαλμα τοῦ Λαοκόοντα, πλαῖι στὴν κόκκινη τριανταφυλλιά στὴν ἄκρη τῆς ταράτσας ὄχι ἀλλόγῃ ἀπὸ τίς κλαίουσες ποῦ χαμογέρονουνε λυπητερά πάνου ἀπὸ τὸ τρεχούμενο ποτάμι. Ἐκεῖ στεκότανε χαμογελοῦσα μιὰ τρυφερὴ εἰκόνα τῆς ἀγάπης, μοσκοβολισμένη ἀπὸ ρόδα. Ἐκεῖνος ὅμως ξύπνησε σὰν ἀπὸ μαῦρο ὄνειρο καὶ σὰ νὰ μετομορφώθηκε ξαφνικά, ἔγινε ὄλος γλύκα καὶ ἀποθυμιά. «Σινοῖρα Λάουρα! εἶπε, εἴμ' ἐβεινὸς καὶ ταλαιπωρημένος ἀπὸ τὸ μῖσος καὶ ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ ἀπ' τὴν ψευτιά — κ' ὕστερα κόμπιασε καὶ τραύλισε : «ὄμως σὰς ἀγαπῶ» — κ' ὕστερα πετάχτηκε ἕνα χαρούμενο δάκρυ στὸ μάτι του, καὶ μὲ ὑγρὰ μάτια καὶ φλογιζμένα χεῖλια φώναξε : «Γίνε δική μου, κόρη, καὶ ἀγάπα με!»

Ἐνας μυστικόβαθος πέπλος ἔχει ἀλωθεῖ πάνου ἀπ' αὐτὴν τὴν ὥρα κανένας θνητὸς δὲν ξέρει τί ἡ Σινοῖρα Λάουρα ἀποκρίθηκε καὶ ὄντας ρωτοῦνε τὸν καλὸ της ἄγγελο στὸν οὐρανὸ, τότες σκεπάζει τὸ πρόσωπο μὲ τὰ χέρια του, χύνει στε.αγμοὺς καὶ κλαίει.

Ἐρημος καὶ γιὰ πολλὴν ὥρα στεκότανε ἀκόμα ὁ ἱππότης στὸ ἄγαλμα τοῦ Λαοκόοντα, τὸ πρόσωπό του εἶταν ὅμοια σωμένο καὶ ἄσπρο, ἀσυναίσθητα ξεφύλισε ὅλα τὰ τριαντάφυλλα τῆς τριανταφυλλιάς, ζούλιαξε ἀκόμα καὶ τὰ μπουμπουκία — ποτές πιά τὸ δεντὶ δὲν ξανάβγαλε λουλούδια — στάτόμακρα μοιρολογοῦσ' ἕνα φρεγιασμένο ἀηδόνι, οἱ κλαίουσες κρυφομιλοῦσαν ἀγωνιώδικα, ὑπόκωφα μουρμουρίζανε τὰ δροσερὰ κύματα τῆς Μπρέντα, ἡ νύχτα πρόβαινε μὲ τὸ φεγγάρι της καὶ τᾶστρα της — ἕνα ὄραιο ἄστρο, τ' ὄραϊότερο ἀπ' ὅλα, κύλισε κ' ἔπεσε στὴ σκοτεινιά.

Ὅμως μιὰ φορά θὲ νᾶρθῃ ἡ μέρα, καὶ ἡ φωτιὰ στὶς φλέβες μου εἶναι ἀποκαμένη, μὲς στὸ στήθος μου φωλιάζει ὁ χειμώνας, τὰ λευκά του χιονάνθια φτερουγίζουν ἐπιρὰ στὸ κεφάλι μου κ' οἱ κατάχινες του πελοσκεπάζουνε τὰ μάτια μου. Σὲ μουχλιασμένους τάφους κούτουνται οἱ φίλοι μου, ἐγὼ μόνος ἀπόμεινα, σὰν τὸ ἔρημο στάχυ πού ὁ θεριστὴς τάλησμόνησε, μιὰ νέα γενεὰ ἀναβλάστησε μὲ νέθους ἀφθους καὶ νέες ἰδέες, σασιτισμένους ἀκούω καινούργια ὀνόματα, καινούργια τραγούδια, τὰ παλιὰ ὀνόματα σβύσανε, ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔσβυσα, ἀπὸ λίγους ἴσως ἀκόμα τιμημένους, ἀπὸ πολλοὺς περιγελασμένους, ἀπὸ κανέναν ἀγαπημένους. Καὶ τρέχουνε σιμά μου τὰ ροδομάγουλα παιδιὰ καὶ μοῦ ἀπιθώνουνε τὴ γέρινη λύρα στὸ τρεμουλιαστὸ χέρι καὶ λένε γελώντας : Ἄρκετὸν καιρὸ ἔχεις πού σὴ πασες, γέρο-τεμπέλη ἀσπρομάλλη, τραγούδα μας πάλι τραγούδια ἀπὸ τὰ ὄνειρα τῆς νιότης σου».

Τότες ἀδράχῳ τὴ λύρα κ' οἱ παλιὲς χαρὲς κ' οἱ παλιοὶ πόνοι ξυπνάνε, οἱ κατάχινες σκορπίζονται, δάκρυα λουλουδιάζουνε στὰ νεκρωμένα μου μάτια, ἡ ἀνοιξὴ σκιρτάει πάλι στὸ στήθος μου, γλυκὴχοι τόνοι μελαγχολίως ἀπαλοτρέμουνε στὶς χορδὲς τῆς λύρας μου, ξαναβλέπω τὸ γολαζοκύματο ποτάμι καὶ τὰ μαρμαρένια παλάτια καὶ τὰ ὄρατα γυναικεία καὶ κοριτσιάστικα πρόσωπα—καὶ τραγουδῶ ἕνα τραγούδι γιὰ τὰ λουλούδια τῆς Μπρέντα.

Αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ στερνὸ μου τραγούδι, τ' ἄστρα θὰ μὲ προσβλέψουνε σὰ στὶς νυχτιὲς τῆς νιότης μου, τὸ ἔρωτεμένο σεληνόφεγγο μοῦ ξαναφιλεῖ τὸ μάγουλο, τὰ πνεμάτινα κόρα ξεψυχισμένων ἀηδονιῶν ἠχολογοῦνε στ' ἀπόμακρα, ὑπνισσμένα κλειοῦνε τὰ μάτια μου, ἡ ψυχὴ μου χύνει τὴν πνοὴ τῆς, καθὼς ἡ λύρα μου τοὺς τόνους τῆς—μοσκοβολάνε τὰ λουλούδια τῆς Μπρέντα.

Ἐνα δέντρο θὰ ρίχνῃ τὸν ἴσκιό του πάνου ἀπὸ τὴν πέτρα τοῦ τάφου μου· θὰ προτιμοῦσα μιὰ φοινικιά, ὅμως αὐτὴ δὲ μεγαλώνει στὸ βοριά· θὰ εἶναι ἴσως μιὰ φιλύρα, καὶ τίς καλοκαιρινὲς βραδιὲς θᾶρχονται κεῖ· οἱ ἔρωτεμένοι καὶ θὰ ρωτολογιοῦνται. Τὸ σπινοῦρι πού ἀφουγκραζοῦμενο κουνιέται στὰ κλαριά, ἀπόμεινε σωπασμένο, καὶ ἡ φιλύρα μου θροεῖ μπιστευτικά πάνου ἀπὸ τὰ κεφάλια τῶν εὐτυχισμένων, πού τόσο εἶν' εὐτυχισμένοι, ὥστε δὲν ἔχουνε καιρὸ νὰ διαβάσουνε ὅτι ἀπάνω στὸ ἄσπρο νεκρολίθαρὸ στέκει γραμμένο. Ἀργότερα ὅμως, ὅταν ὁ ἀγαπημένος θᾶχῃ χάσει τὴν ἀγάπῃ του, τότες ξαναγουρῖζει πάλι στὴν παλιὰ του γνωστὴ φιλύρα καὶ στεινάζει καὶ κλαίει, καὶ παρατηρεῖ γιὰ ὦρα καὶ συχνὰ τὴν ταφόπετρα, καὶ διαβάζει ἀπάνω γραμμένο :—Ἀγάπαγε τὰ λουλούδια τῆς Μπρέντα.

HEINE

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ—ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΗΤΙΚΗΣ.—ΑΘΗΝΑ, 1914.

Τὸ βιβλιαράκι ἀπὸ δὲν εἶναι γραμματικὴ ἐπιστημονικὴ πού λένε, μόνε εἶναι περιγραφικὴ· Ἔτσι δὲ θέλει λόγο πὼς οὔτε στὴν ὄλη (κεφάλαιο γιὰ σύνταξη, δὲν ἔχει), οὔτε στὴ διὰταξη, οὔτε στοὺς ὀρισμούς δὲ δίνει σκεδὸν τίποτε νέο, παρὰ πράματα πού ξέρομε ἀπὸ προηγούμενα βιβλία καὶ πρῶτα πρῶτα ἀπὸ τὴ γραμματικὴ τοῦ Φιλῆντα. Μὰ ἂν καὶ δὲν περιμένουμε ἀπὸ τέτοιω λογίῳ γραμματικὴ ἐπιστημονικὰ νέα, πάλε μὲ τὸ δίκιο μας θέλουμε νὰ ξεχωρῖζει ξάστερα, καὶ νὰ μιλάει καθαρά, καὶ παντοῦ ἀκόλουθα μὲ τὸν ἑαφτό τῆς.

Ἴσα ἴσα ὅμως ἀφτές μας αἱ ἀπαίτησες δὲ μᾶς ἀφίνουνε νὰ μένουμε πάντα ἐφκαριστημένοι διαβάζοντας τοῦτο τὸ βιβλιαράκι. Λόγου χάρι:

Στὴ σελ. 6 διαβάζουμε τᾶκόλουθα:

«Ἐχομε ὅμως στὴ γλώσσα μας, **ἄλλους τρεῖς ἤχους**, πού δὲν τοὺς γράφουμε [μὲ ξεχωριστὰ γράμματα, μὰ πού τοὺς σημειώνουμε μὲ τὴ συμπλεξιά δὲ ἀλλωνε γραμμάτων. Ἄφτὰ εἶναι τὰ ἀκόλουθα : **μπ ντ** καὶ **γν** (ἢ γγ)».

Ἐδῶ δλέπουμε πὼς μιλάει γιὰ **ἤχους** ἀντὶ **φτόγγους**, ἐνῶ ἡ γραμματικὴ τοῦ Φιλῆντα μὲ χαρὰ ξεδιαλύνει | τὴ διαφορὰ ἀνάμεσα τῷ **δυσωνῶνε** τους. (§§ 13-15)

Ἐπειτα γράφει **ἄλλους ἤχους**, ἐνῶ ὡς ἐδῶ δὲ μίλησε παρὰ μόνου γιὰ γράμματα. Δηλαδή δὲν ξεχωρῖζει τὸ γράμμα ἀπ' τὸ φτόγγο. Σένα βιβλίῳ ὅμως πού, ἂν καὶ εἶναι γραμμένο γιὰ ντιλετάντηδες, ὅμως εἶναι τελοσπάντω γραμμένο στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα, ἀπὸ εἶναι ἀσυχώρητο ψεγάδι. Γιατί, νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθεια, ἀπὸ εἶναι τὸ τρισολέθριο κακὸ γιὰ τοὺς Ἑλληνας, πού τοὺς ἔχει φλωμώσει ἡ καθαρέβουσα, γιὰτι τοὺς δείχνει ὁμάδες ψηφιδῶνε, πού μοιάζουνε στὴ μορφὴ μὲ τίς λέξες τῶν ἀρχαίων βιβλίων καὶ πού ἀφτὰ προφέρνοντας τες, σάνπως τοὺς λέει τὸ νεολληνικὸ φτογγολογικὸ τους αἰσθημα, θαρροῦνε πὼς μιλοῦν ἀρχαία ἑλληνικά. Καὶ χαμπάρι δὲν ἔχουν, πὼς ἀπὸ κάτου ἀπ' τὰ μάδρα κρύα γράμματα ὑπάρχει κάτι ἄλλο, κάτι ζωντανό, πού πάντα ἀλλάζει πού ποτὲς δὲ σταματᾶ, πού εἶνε τὸ καθαφτό *perpetuum mobile*.

Ὁ συγγραφέας λοιπὸ μιλάει γιὰ **τρεῖς ἤχους**, ἐνῶ πιδ κάτου **τέσσερις φτόγγους** δλέπουμε· δηλ. τὸ δίψηφο σύφωνο **γν** δὲν πιστέβουμε νὰ νομῖζει ὁ κ. Βλαστός, πὼς τὸν ἴδιο φτόγγο παραστήγει στὸ **γνεμνός** (**γν** προλαρυγγικὸ) καὶ στὸ **ἀνάγκη** (γχι οὐρανικὸ) Ἐπειτα στὰ παραδείγματα πού ἀναφέρει γιὰ **ντ μπ** (γιὰ τοῦτο δὲ ἔχεσε ὀλίγελα νὰ δείξει παραδείγμα) πιδ καλὰ θᾶκαμε νὰ ξεχώριζε τίς λέξες πού ἔχουν ἀφτοὺς τοὺς φτόγγους στὴ μέση ἀπ' τίς ἄλλες πού τοὺς ἔχουνε στὴν ἀρχή.